Størsta klekinga

Í sambandi við at tað í morgin eru 70 ár síðani, at Føroya Studentaskúli varð settur á stovn, hevur Jóannes Hansen, rektari á Føroya Læraraskúla, og næmingur í Hoydølum 1972-75, skrivað hesar hugleiðingar

Sosialurin

Føðingardagur

Jóannes Hansen

Tað var meðan vit gingu í Hoydølum. Soleiðis ressuneri eg ofta. Frá tí at tú ert 17 og tey trý árini, inntil tú verður 20, gongur nógv fyri seg í einum sjálvum, og í afturglæmuni kann ikki annað staðfestast, enn at nógv gekk fyri seg tey trý árini, sum vit gingu í Hoydølum. Soleiðis munnu mong av teimum fleiri túsund, sum hava gingið har uppi, uppliva tað. Tey trý árin 1972-75 fór mangt fram á heimspallinum og eisini heima á landi, sum hevur kastað langar skuggar ella glæmur eftir seg.

Tað eru 35 ár síðani, at mín árgangur fór í Hoydalar. Er tað eitt langt skeið spyrja vit. 35 ár ella eitt ættarlið sigur í sær sjálvum ikki so nógv. Tað ber til at siga, at 35 ár er long tíð, og tað ber til at siga, at 35 ár er stutt tíð. Tað valdast um hvørjum sambandi tað verður sagt í. Harvið er heldur eingin meining í at siga, at tíðin gongur skjótt, sjálvt um vit ofta taka soleiðis til. Tað, sum vit meina, er, at árini eru styttri, enn vit eina ferð hildu.

Tá ið vit fóru í Hoydalar, snurraði hvørt árið ein seytjanda part av tí, sum vit høvdu livað, upp á snælduna hvørja ferð eitt ár fór aftur við borðinum. Nú er talan um ein hálvtrýssins tjúgunda part ella minni enn so, og tað er stórur munur á einum seytjanda parti og einum hálvtrýssins tjúgunda parti!

Men um vit frá 1972, tá ið vit fóru í Hoydalar, í staðin fyri 35 ár fram í tíðina og til 2007 fara 35 ár hinvegin, so koma vit aftur til 1937 ella árið, tá ið Føroya Studentaskúli sá dagsins ljós. Talan var um sjey málslingar. Árið eftir vóru teir tríggir, og teir feiraðu prógvið við at fara úr Havnini og norður til Gøtu at búgva í telti – Niels Juel Arge, Erling Eidesgaard og Marner Simonsen!

Mín gamli floksfelagi í Hoydølum, kringvarpsstjórin Jógvan Jespersen, hevur í innganginum til Føroya Studentaskúli og HF skeið 50 (1987) stutt og greitt lýst, hvussu søgan um hægri skúlagongd í Føroyum er frá latínskúlanum, sum varð niðurlagdur í 1794, og fram til Føroya Studentaskúli varð settur á stovn í 1937. Tí skal ikki gerast meiri burturúr tí her uttan tað, at tað var fyri umleið 35 árum síðani, at talið av studentum eksploderaði. Tað bar við sær, at HF skeið vórðu sett á stovn í Hoydølum, Suðuroy og Klaksvík. Studentaskúlin í Eysturoy kom í 1982, og síðani hevur ein røð av miðnámsskúlum sæð dagsins ljós.

Alla staðni frá hoyrist, hvussu týdningarmikið tað er, at unga fólkið nemur sær útbúgving. Tá ið vit líta at miðnámsskúlasøguni í Føroyum, so er skjótt at staðfesta, at burðurin hevur oftast verið tungur, tá ið tað ræður bæði um útbúgvingar og bygningar, og soleiðis er tað framvegis. Tað eigur at vekja til eftirtanka, nú tað aftur og aftur hoyrist, at í framtíðini fara vit í alt minni og minni mun at liva av tí, sum hendurnar hava strítt og stríða seg til og alt meiri og meiri av tí, sum verður skapað í og úr høvdinum á fólki!

Altjóða og heimligi karmurin

Bara nakrar fáar dagar, áðrenn vit um miðjan august 1974 fóru undir síðsta árið í Hoydølum endaði turbolensurin, sum í tvey ár hevði verið í amerikanska samfelagnum við, at Richard Nixon noyddist at leggja frá sær sum forseti. Tá bar okkum ikki til at vera eygnavitni til løtuna, tá ið Nixon á grasplenuni frammanfyri Hvítu húsini bað farvæl, áðrenn hann í tyrlu varð fluttur burtur.

Tey fægstu høvdu sæð beinleiðis sjónvarp. Introduktiónina til sjónvarpið hevði við studentatíðina at gera. Um somu tíð, sum vit í august 1972 fóru í 1. g, vóru olympiskir leikir í München. Í ítróttarhøllini á Hálsi varð skipað fyri videosýningum av tí, sum gekk fyri seg ella rættari hevði gingið fyri seg í München. Í dag eru ung og eisini tilkomin og eldri ikki nøgd, um tey ikki hava fleiri rásir at velja ímillum, sum senda frá sama fótbóltsdysti. Fyri okkum var tað fantastiskt í ítróttarhøllini at síggja endursendingar frá Danmark Radio av cubanska boksaranum Teofilo Stevensson og amerikanska svimjiúrmælinginum Mark Spitz.

Tá ið vit høvdu gingið einar fjúrtan dagar í Hoydølum kendu vit fyri fyrstu ferð sviðan av partisanvirksemi og gíslatøkum. Frá 1. g tíðini minnast vit sterka árinið, tá ið Arge feðgarnir á orkesturplássi í München søgdu frá, hvussu palestinensisku gíslarænararnir í brølapu komu út á svalan á gistingarhúsinum við sammbyrsum uppi á sær!

Stutt eftir at vit vóru farin í 2. g, vóru tað viðurskifti og umstøður á altjóða pallinum, sum vóru orsøk til, at bygdarnæmingar fingu møguleika at fara til hús fríggjakvøld í staðin fyri eftir døgurða leygardag.

Vit høvdu bara tríggjar tímar fyrrapart leygardag, og tí var freistandi at lora sær til hús fríggjakvøld. Tí varð uppskot lagt fram í samstarvsnevndini um, at tímarnir leygardag skuldu flytast til hinar dagarnar. Men tað var bums nei. Argumentið var, at so fóru hinir dagarnir at gerast ov langir, og at tað harafturat fór at verða óheppið, at fleiri lektiur skuldu lesast longu skúladagarnar.

Og so var tað, at arabararnir eftir Yom Kippur kríggið í oktober 1973 aftur ávirkaðu gerandisdagin. Hesa ferð var tað fyri tað góða. Gamaní noyddust foreldrini at rinda fleiri ferðir so nógv fyri oljuna, sum tey høvdu gjørt frammanundan. Men príshækkingin hevði við sær, at myndugleikarnir gjørdu av, at nú skuldi sjunturin skrúvast fyri í almennum bygningum fríggjakvøld. Skúlarnir skuldu tískil vera afturlætnir leygardagar, og harvið vórðu møguleikarnir at vera heima við hús betri og størri, enn teir høvdu verið frammanundan. Tað kom væl við. Men tað vóru arabararnir og OPEC, sum syrgdu fyri tí.

Próvtøkudagarnir í 1975 var útróðrarverkfall. Dagin fyri eina av munnligu próvtøkunum varð vágin í Klaksvík avbyrgd av útróðrarbátum. Hetta mundi vera fyrsta og einasta ferðin, at hetta er gjørt síðani doktarastríðið. Fyri at sleppa til próvtøkuna var neyðugt at verða settur yvir á Leirvík, at fáa privatbil at koyra til Selatraðar, við Sundaferjuni til Hósvíkar og so aftur við privatbili til Havnar. Tað gekk, og tað varð mett sum met, at tað kundi gerast upp á tveir og ein hálvan tíma!

Ráfiskagrunnurin spurdist burturúr, og síðani hevur hann fingið skuldina fyri alt, sum ikki hevur hepnast so væl í hesum landinum. Og nú ber til at koyra